

21^{/01}—28^{/03}

DIJOUS A DISSABTE
17^{30H}—20^{00H}

DIUMENGE
11^{00H}—13^{30H}

SALA ZERO

Blank

EXPOSICIÓ DE LURDES R. BASOLÍ

Hasan G. López Sanz

En una carta que George Sand va escriure a un amic i que va ser publicada l'any 1846 amb el títol "Els salvatges de París", l'escriptora descriu el seu recorregut per "les solituds del Nou Món", un espai habitat per salvatges que fins feia poc havien viscut en un estat natural. Sense fer testament ni acomiadar-se dels amics, Sand explica que es va dirigir a la Sala Valentino, on l'esperava George Catlin, pintor, etnògraf i organitzador d'espectacles ètnics, amb la seva Galeria Índia, amb objectes, pintures i una tropa d'indis iowa que havien viatjat a la capital francesa per representar *tableaux vivants*. Sense sortir del museu, Sand va realitzar un viatge de la mà de Catlin "a través de quaranta-vuit tribus indígenes", al llarg d'un territori de més de mil dues-centes milles d'extensió. Aquest recorregut li va permetre contemplar els indis "sense fatiga i sense perill" i acostar-se a l'abisme amb la certesa que no prendria cap mal. L'escriptora narra l'experiència així:

Quan semblava que un soroll de cascavells anunciava l'aproximació d'una manada i m'avisava perquè anés a ocupar el meu lloc, em vaig preparar per a l'espant, i quan vaig veure aparèixer aquestes figures pintades de carn i ossos, (...) la por em va fer estremir, ho reconec, i la imaginació em va transportar a les escenes més lúgubres de "The Last of the Mohicans".

El relat de Sand sintetitza el concepte burgès de seguretat a partir del qual podem entendre l'experiència de l'escriptora i la dels que van presenciar alguna de les exhibicions etnològiques o els zoològics humans que es van organitzar a Europa i Estats Units des de la dècada de 1870 fins a la Segona Guerra Mundial. D'una banda, "l'horror agradable" produït per la trobada amb un grup humà amb costums molt diferents dels nostres. D'altra banda, la rememoració de personatges de la literatura romàntica, concretament de la novel·la de James Fenimore Cooper, durant la seva visita.

Aquesta història permet entendre el qüestionament de la mirada exotista que fa Lurdes Basolí al seu projecte BLANK, un títol que ens recorda l'anàlisi que Joseph Conrad fa a "El cor de les tenebres" i "Crònica personal" quan parla de "l'espai en blanc" que representava Àfrica durant la seva infància, com un misteri sense resoldre. Un espai, presentat per l'artista a través d'un mapa invertit, que es pot pensar des d'una òptica geogràfica però també epistemològica. Utilitzant el joc del llenguatge de l'antropòleg Clifford Geertz, aquells que havien estat "allà" no només portaven registres cartogràfics que permetien completar el mapa del continent, sinó que també portaven (des) coneixement relatiu a les poblacions autòctones i el seu entorn. I en aquest acostament del que hi havia "allà", tal com ha assenyalat Achille Mbembe, hi va haver processos de fabulació. El discurs europeu va esquivar "la cosa" que pretenia comprendre i, en canvi, va mantenir-hi un vincle fonamentalment imaginari. De fet, les exhibicions ètniques mostraven els estereotips culturals relatius a les poblacions negres africanes, sumides en una mena de salvatgisme atàvic i, per tant, necessitades de tutela.

www.rocaumbert.cat
info@rocaumbert.cat

T. 938 614 941
F. 938 614 942

c/ Enric Prat de la Riba, 77
08400 Granollers

MÚSICA	AUDIOVISUAL	PATRIMONI
MOVIMENT	INDÚSTRIA CULTURAL CREATIVA	PENSAMENT
ARTS VISUALS I IMATGE	TECNOLOGIA	CULTURA POPULAR

Què té a veure això amb BLANK? A partir d'una experiència personal, Lurdes Basolí inicia un treball de descolonització de la mirada que posa sobre la taula els nexes de sentit que hi ha entre la impostada trobada cultural de les exhibicions etnològiques i el que es produeix en els "viatges a tribus" en l'actualitat. Per dur a terme aquest projecte tan ambiciós, utilitza la contraposició i juxtaposició d'imatges en un constant anar i venir entre l'arxiu familiar i el document històric. L'àlbum fotogràfic i els vídeos domèstics d'un viatge a Kenya i Tanzània, realitzat per l'artista i la seva família l'any 1998, són el punt de partida d'una reflexió profunda sobre els processos de construcció de la imatge tòpica del poble massai, convertida en figura arquetípica del negre africà. Una imatge que, com mostra Basolí a les obres que componen l'exposició, podem rastrejar en fotografies antigues, postals i films de viatgers que van recórrer la regió en el passat. Però no es tracta només de mostrar els massais, sinó de convertir l'observador en observat, el caçador -d'animals o d'imatges- en caçat. En una de les parets de la sala es poden veure les pàgines de l'àlbum de fotografies del viatge de Basolí i la seva família en què apareixen convertits en intrèpids exploradors. En una altra, els retrats de Sir Harry Johnston, Casimir Zagourski, Eric Matson, Frank Carpenter i Cherry Kearton, que van fotografiar els massais durant les primeres dècades del segle XX. Aquestes imatges funcionen com a metàfores d'una hegemonia visual. Així mateix, es poden veure fragments de les filmacions del safari de Theodore Roosevelt a Kenya i Uganda l'any 1909 seleccionats per l'artista, mesclats amb el vídeo domèstic que sintetitza el viatge de Basolí de 1998.

D'aquesta cadena visual i textual es deriva l'anhel de l'habitant del "món civilitzat" d'anar a comprovar "allà" la realitat d'un imaginari cisellat per la literatura, la fotografia, el cinema i la televisió. Avui en dia, les condicions del viatge han canviat moltíssim si es comparen amb les dels exploradors de segle XIX. La indústria turística ens ofereix la possibilitat de "descobrir els costums d'indígenes i tribus allunyades de la globalització i l'occidentalització a la qual estem acostumats" sense córrer riscos, ni abandonar les comoditats de la llar durant períodes llargs de temps. Així mateix, les poblacions autòctones són conscients del benefici a curt termini que suposa exhibir-se com a curiositats davant d'un públic àvid d'experiències autèntiques i inoblidables en una negociació manifestament desigual. Són experiències que es registren i es difonen a través de xarxes socials virtuals perpetuant la cadena textual i visual. Lurdes Basolí ha introduït hashtags extrets de posts de comptes públics de turistes que es fotografien amb els massais, que acompanyen el visitant en el seu recorregut per l'espai expositiu.

En aquest context, Basolí no renuncia a la possibilitat de trobada cultural. L'any 2017 va viatjar de nou a la zona i a Zanzibar hi va conèixer a Kimotonge, un massai del Kilimanjaro amb qui va iniciar una relació d'amistat. En aquell moment era conscient del paper que exercien les posicions de privilegi en la trobada fotogràfica. D'aquest viatge només en rescata una fotografia, un retrat de Kimotonge desenfocat de manera no intencionada. De forma atzarosa, la imatge mostrava la tensió entre l'atracció per l'exotisme i la reticència a reproduir esquemes fotogràfics que redunden en la imatge tòpica dels massais, de la qual l'artista es vol distanciar.

Conscient del caràcter potencialment hegemònic de la mirada i tenint com a horitzó el "contracte civil" de la fotografia de què parla Ariella Azoulay, podem llegir aquesta obra com el punt de partida d'un diàleg visual, amb fotografies preses amb un smartphone, entre Lurdes Basolí i Kimotonge. Un diàleg que continua encara avui, en què tots dos comparteixen els seus universos i identitats. A diferència de les fotografies de l'àlbum familiar, de caràcter monològic, les imatges intercanviades que s'exposen a Blank responen a un principi dialògic, en què els punts de trobada i desacord, de familiaritat i estranyesa, flueixen en dues direccions. D'aquesta manera, la reflexió de l'artista no només és estètica sinó ètica i té relació amb imaginar mons i representacions possibles més enllà dels esquemes heretats de la colonització.

www.rocaumbert.cat
info@rocaumbert.cat

T. 938 614 941
F. 938 614 942

c/ Enric Prat de la Riba, 77
08400 Granollers